

Når vi brugte bakker ved Horneks, så agnede vi dærinde. Det har man i hvert fald altid gjort, efter at hummerhusene er kommen. Men hvad enten vi nu fiskede i Boved eller inde ved Horneks, blev trugene sat ned i kågen eller jollen, sådan at et stod helt agter henne, og de andre nede i bunden, men sådan at vi let kunne undgå at træde på dem. Vi måtte endelig være forsigtig med dem, for det var noget led klister at komme til at rede skadereder op.

Fiktionen om en direkte, mundtlig fremstilling hviler solidt på det rigssproglige skriftsprog. Ud fra den valgte sprogform må det overraske, at læseren opfordres til opslag i ordbogen, så man kan »få rede på den dialektale udtale, bøjning, betydning m.v. (p.6)«.

Den principielle betænkelighed ved tekstfremlægningen ændrer intet ved, at det er en spændende og nær skildring af det gamle Læsø, men vi er nok en del læsere, der gerne havde delt glæderne med Arne Espegaard under arbejdet med primærtteksterne.

Mogens Baumann Larsen

Replik

Svar på Ulf Telemans anmeldelse af »Mod en argumentationsteori« i Danske Studier 1981.

Som læsere af ovennævnte anmeldelse måske allerede har regnet ud, så er der ét og andet jeg i egenskab af forfatter ikke kan være helt enig med anmelderen i. Til en række kolleger som jeg anser for at være særligt interesserede, er der i august 1981 rundsendt et mere fyldigt svar på anmeldelsen end der her kan blive plads til.

For det første rummer anmeldelsen nogle udsagn om hvad værket rummer / ikke rummer. Flere af disse udsagn er misvisende. To som angår væsentlige træk ved bogen kan kun give et direkte fejlagtigt indtryk af indholdet:

Ca. midtvejs (s. 157, øverste tredjedel) står der: »Hur får de (de argumenterende sprogspil) se ut? Hur får de inte se ut? Också här har framställningen inte nått längre än halvvägs. (Så vitt jag kan se har författaren inte ens öppnat möjlighet för en hierarkisk strukturerad argumentationsmolekyl, där ett argument kan föras med egna argument som kan föras med egna argument etc.)«

Svarene på de stillede spørgsmål gives s. 53-54, hvor der også gøres rede for hvorledes et argument kan underbygges med et andet, som kan underbygges med et tredje osv. Der ligger

et forbehold i vendingen »Så vitt jag kan se«, men det er jo netop spørgsmålet om et sådant forbehold overhovedet er acceptabelt når det angår en væsentlig - og jo ikke videre subtil - pointe som er behandlet over flere sider.

Længere fremme i anmeldelsen (s. 158 ø) står der:

»Men hos Kjeller får vi inte veta hur djup- och ytstruktur är kopplade till varandra, varken i ord eller i regler«. Hverken jeg eller nogen anden har tilnærmelsesvis løst disse problemer, men det er ukorrekt at hævde som det gøres i citatet. Disse problemer behandles specielt på s. 66-75, både i ord og regler.

En tredje central påstand i anmeldelsen er jeg også nødt til at afvise. S. 157 m hedder det at »definitionerna är ofta slarvigt gjorda«. Da »Mod en argumentationsteori« er et arbejde som først og fremmest søger at *definere* nogle begreber (jvf. s. 9), så er dette en meget væsentlig anklage. Faktisk karakteriseres hermed hele arbejdet i høj grad som sjusket.

Det er klart at man må forvente at anmeldelsen kan argumentere overbevisende for en så alvorlig anklage. Det er jo ikke kommaføj det drejer sig om; en sjusket forsker er ikke en mindre absurd eksistens end en firkantet cirkel.

Af de adskillige sjuskede definitioner som der påstås at være, udvælges der i alt to som man så til gengæld må gå ud fra er velvalgte, dvs. som er særligt tydelige eksempler på sjuskede definitioner.

Af begge eksempler fremgår det at anmelderen mener at en definition er sjusket når den ikke stemmer overens med den almindelige sprogbrug i sprogsamfundet. (Se stadigvæk s. 157 m). Er denne opfattelse ikke holdbar, så er anmeldelsens argumentation for at definitionerne ofte er sjusket udførte, det heller ikke.

Den anførte definition af 'argument' er hentet fra et helt kapitel med overskriften *Hvad er sproglig argumentation?* Her diskuteres og belyses definitionen over 8 sider. Det kan vel alene af den grund ikke være rimeligt at stemple den som sjusket udført.

Men derfor kan den godt være *forkert*. Hvis man har den opfattelse at en definition er en registrering af hvorledes et givet udtryk faktisk anvendes i et sprogsamfund, så er der jo tale om at definitionen er en påstand, og påstande kan være sande eller falske.

Men der findes også en anden type definitioner, som er meget brugt i videnskabelig sammenhæng; det er de såkaldte *stipulative* definitioner hvormed man *erklærer* at man ved et givet udtryk vil forstå det og det. Denne type definitioner er det meningsløst at karakterisere som enten sande eller falske; det er en helt håbløs opgave at afvise dem med modeksempler. Derimod kan man diskutere om de er hensigtsmæssige, frugtbare osv.; og det bliver nødvendigvis en diskussion af hele den teori hvoraf den pågældende stipulative definition kun er en lille del.

I »Mod en argumentationsteori« fremhæves det mange steder at de definitioner der er tale om, er stipulative, se fx s. 9, 12-13, 31-32 og 136. Når anmeldelsen alligevel ved hjælp af et modeksempl søger at tilbagevise en definition i isolation fra helheden, kan det kun være fordi anmelderen ikke har opfattet den metode som anvendes i bogen. Dette indtryk bekræftes desværre af anmeldelsens omtale (s. 155 n) af det kapitel hvori metoden, modelbygningsmetoden, forklares nærmere: kap. II. Iflg. anmeldelsen rummer dette kapitel blot en fæno-behavioristisk programmerklæring.

Telemans kritik af definitionerne for at være sjuskede må altså enten afvises fordi forudsætningen om at de er deskriptive ikke holder, eller man kan velvilligt søge at oversætte den til at være en kritik af de tilsvarende stipulative definitioner. I så fald bliver kritikken af definitionerne til en afvikling af at det skulle være hensigtsmæssigt at definere som det sker.

Men også således forstået bliver anmeldelsens kritik specielt af argumentdefinitionen

mærkelig. Den definition som kritiseres af Teleman betegnes tydeligt som »foreløbig« i bogen (s.15), og der henvises til en uddybning og kvalificering i kapitel IV. I afsnit 5.5 om argumentationsmolekyler i dette kapitel, står der: »Et handlem må opfylde nogle syntaktiske betingelser for at være argument. En nødvendig forudsætning for at kunne argumentere er at der foreligger en eller anden (grad af) uenighed mellem A og B.« (s. 51).

At sige »dav« til en person er altså ikke ud fra bogens definition et argument for at den anden skal hilse tilbage. Kun hvis hilsenen afvises kan der blive tale om argumentation, fx for at den burde accepteres og besvares.

Sammenfattende må man nok karakterisere anmeldelsens kritik af argumentdefinitionen som temmelig uheldig: For det første opfattes den stipulative definition som deskriptiv, og i konsekvens heraf søges den tilbagevist ved hjælp af et modeksempel. Men for det andet viser det sig, ved nærmere granskning i bogen, at dette modeksempel slet ikke er noget modeksempel, selv hvis bogens argumentdefinition (den foreløbige med uddybning / kvalificering i kap. IV) var deskriptiv!

Disse tilsyneladende forvekslinger af deskriptive med stipulative definitioner, af fænohavioristisk programmerklæring med metoderedegørelse, når et forstemmende højdepunkt når anmelderen mener (s. 155 m) at der ikke findes ret meget om generelle teoribygningproblemer inden for samfundsvidenskaberne i »Mod en argumentationsteori«. Som begrundelse for denne vurdering anføres det at der kun findes 1. ovennævnte programmerklæring, 2. en tilpasset version af Pike's handlingsteori, og 3. en karakteristik af det handlende subjekt.

Hertil vil jeg sige:

Der er tale om et arbejde som prøver at tage nogle skridt mod en argumentationsteori. Det der foregår er at der defineres en række begreber hvis hensigtsmæssighed søges illustreret ved analyseeksempler og gennem diskussioner. Allerede fra første færd må man have en idé om hvordan den færdige teori skal se ud. Her er jeg bl.a. meget inspireret af transformationsgrammatik. Og man må også have en metode, eller hvad der i denne sammenhæng er det samme: nogle principper for hvorledes definitioner bør udformes. Her er jeg bl.a. meget påvirket af nyere angelsaksisk filosofi.

Når man i et sådant samfundsvidenskabeligt arbejde inden for et bestemt fænomenområde, her argumentation, til stadighed søger at ekspliciterer, evt. diskutere de videnskabssteoretiske forudsætninger man bygger på, så bliver arbejdet også automatisk et indlæg »om generelle teoribygningproblemer inden for samfundsvidenskaberne«.

Når man skal vurdere »Mod en argumentationsteori« som et sådant indlæg, vil det fx være relevant først og fremmest at se på bogens teoribegreb og metodebegreb, modelbygningsmetoden. I næste omgang kan man tage fat på de grundantagelser som det er tanken at teorien skal bygge på: rationalitetsaksiomet og selvviskhedsaksiomet. Dernæst kan man se på om det lykkes forfatteren at demonstrere hvorledes disse teoretiske og metodologiske forudsætninger skal omsættes i praksis når man stiler mod opstilling af en argumentationsteori. Her er nok at tage fat på - sikkert også for en anmelder som måtte mene at arbejdet er mindre vellykket.

Klaus Kjøller